Blogi

Euroopan komissiolle ja OECD/INFE:lle yhteinen talousosaamisen hanke

Talousosaaminen | 30.04.2021 | Anu Raijas

KIRJOITTAJA

Anu Raijas
Talousosaamisen
neuvonantaja

Taloudellinen toimintaympäristö muuttuu koko ajan ja tarve talousosaamisen kohentamiselle on huomattu sekä Suomessa että kansainvälisesti. Talousosaamisen edistämiseen on päätetty panostaa myös EU-tasolla.

Taloudellinen toimintaympäristö muuttuu koko ajan ja tarve talousosaamisen kohentamiselle on huomattu sekä Suomessa että kansainvälisesti. Osana EU:n pääomamarkkinaunionin toimintasuunnitelmaa, Euroopan komissio ja Taloudellisen yhteistyön ja kehityksen järjestön OECD:n kansainvälinen talousopetusverkosto (OECD/INFE) ovat päättäneet yhdessä panostaa talousosaamisen edistämiseen.

Euroopan komissio ja OECD kehittävät Euroopan unionille kuluttajanäkökulmaa painottavaa talousosaamisen viitekehystä, eli yhteisiä suuntaviivoja talousosaamistyölle EU:n alueella. Viitekehys perustuu OECD/INFE:ssa tehtyyn työhön, jossa on tunnistettu nuorille ja aikuisille erityisen tärkeitä talousosaamisen osa-alueita. Viitekehyksessä huomioidaan erityisesti viimeaikainen kehitys, kuten finanssialan digitalisaatio ja ekologinen kestävyys. Kehikkoa rakennetaan yhteistyössä EU-jäsenmaiden kanssa tänä vuonna. Nuorten kannalta olennaisiin talousosaamisen alueisiin keskittyvä osa valmistuu ensi vuonna.

OECD/INFE:n vuoden 2020 kesäkuussa julkaistu 26 maan vertailututkimus aikuisten talousosaamisesta osoitti talousosaamisen valitettavan heikon tason. Näihin kansainvälisiin vertailuihin Suomen olisi hyvä päästä mukaan. Vaikka Suomessa 15-vuotiaat pärjäsivät hyvin talousosaamisen PISA-tutkimuksessa vuonna 2018, se ei välttämättä ennusta aikuisten hyvää osaamista. Tästä osoituksena on, että Viro, joka oli paras maa 15-vuotiaiden talousosaamisessa, sijoittui aikuisten tutkimuksessa vasta viidenneksi.

Komissiolta toivotaan vahvaa johtajuutta yhdistää ja ohjata käytännön tason kaikki tahot toimimaan yhteisen tavoitteen eteen. Komissaari Mairead McGuinness totesi hankkeen käynnistystilaisuudessa komission havahtuneen kansalaisten talousosaamisen vahvistamiseen koronapandemian aikana. Pandemia synnytti uudenlaisia haavoittuvia ryhmiä, kun monet markkinat sulkeutuivat ja ihmiset jäivät yllättäen ja nopeasti työttömiksi tai joutuivat määrittelemättömäksi ajaksi lomautetuiksi. Tällaisessa tilanteessa tarvitaan taloudellista selviytymiskykyä (financial resilience), jossa keskeistä on erityisesti tietyt taloudellisen osaamisen taidot: henkilökohtaisen talouden suunnittelu, taloudellinen varautuminen, rahoitusvajeen paikkaaminen ja huijausten tunnistaminen. Taloudellista selviytymiskykyä tarvitaan myös elämän muutosvaiheissa etenkin, jos ne tulevat yllättäen.

Tavoitteena on luoda EU:lle talousosaamisen yhteinen käsitteistö ja puitteet. Nämä helpottavat talousosaamisen edistämiseen liittyvän politiikan ja ohjelmien kehittämistä, alueella olevien puutteiden tunnistamista sekä arviointi- ja mittaamistyökalujen luomista. Politiikan tärkeimpänä tehtävänä nähtiin talousopetuksen koordinointi ja sen fasilitointi. EU-jäsenmaille viitekehyksestä koituva hyöty olisi erityisesti tiettyjen väestöryhmien, kuten nuorten ja naisten, talousosaamisen vahvistaminen. Komissio kannustaa jäsenmaita jakamaan parhaita käytäntöjä keskenään ja se haluaa kerätä dataa jäsenmaiden talousosaamisen tasosta esim. Eurobarometrin yhteydessä. Myös yhteistyö akateemisen tutkimuksen kanssa on tärkeää.

Komissaari McGuinness korosti, että jotta hyviä päätöksiä voidaan tehdä, kansalaisten tulee ymmärtää finanssijärjestelmän toiminta ja siellä tarjolla olevat palvelut. Kansalaisia tulee kannustaa vaatimaan finanssialan yrityksiltä ymmärrettävää tietoa finanssituotteista ja kysymään tyhmiä kysymyksiä. Finanssialan yritysten tulee myös oma-aloitteisesti opastaa asiakkaitaan erityisesti uusien palvelujen ja tuotteiden käyttöönotossa. Finanssialan yritykset voisivat aloitteellisesti rakentaa kumppanuuksia talousosaamisen edistämistyötä tekevien muiden sektoreiden toimijoiden kanssa ja luoda ekosysteemiä talousopetukseen.

EU:n ja OECD/INFE:n yhteisessä hankkeessa korostetaan talousosaamisen strategian merkitystä ja erityisesti käytännönläheistä toimintasuunnitelmaa, jotta juuri oikeat kohderyhmät voidaan tavoittaa. Erityisesti haavoittuvia ryhmiä on usein vaikea tavoittaa. Kouluissa ja oppilaitoksissa tavoitetaan tehokkaasti kokonaisia ikäluokkia ja talousopetuksen on hyvä sisältyä opetussuunnitelmiin. Myös koulujen ulkopuolisten tahojen toiminta opettajien tueksi kouluissa on enemmän kuin tervetullutta. Koulujen lisäksi on tarpeen tunnistaa muitakin paikkoja, joissa talousasioiden käsittely ihmisten kanssa on luontevaa, kuten työpaikat ja erilaiset paikallisyhteisöt. Tärkeää on osata kuunnella ihmisiä ja ymmärtää heidän tarpeitaan, eikä päättää ylhäältä käsin, millaista osaamista he tarvitsevat. Erilaiset ihmiset tarvitsevat erilaista tukea talousosaamiseensa.

Kun kuuntelin EU:n ja OECD/INFE:n hankkeen käynnistystilaisuutta oli suuri ilo todeta, että me Suomessa olemme jo luoneet erinomaiset puitteet kaikkeen tähän. Monet asiat, joita otetiin esille, ovat meillä jo hoidossa. Olemme kartalla suomalaisten talousosaamisen tilasta sekä talousosaamisen edistämistä tekevistä toimijoista ja toiminnasta. Talousosaamisen strategiaehdotus valmistui tämän vuoden tammikuussa ja on parhaillaan jatkovalmisteltavana oikeusministeriössä. Meillä strategian valmistelussa olivat kaikki keskeiset toimijat mukana, mikä auttaa siihen sitoutumista.

Voimme Suomessa toivottaa EU-maiden yhteiset talousosaamisen edistämisen suuntaviivat ilolla tervetulleiksi. Talousosaamistyön tärkeys saa lisää painoarvoa tätä kautta.

Asiasanat

EU, OECD, talousosaaminen